

Глибокого дослідження та розробки потребує створення психолого-педагогічних умов функціонування інформаційно-комунікаційного середовища, формування вимог та критеріїв здійснення процесу формування інформатичних компетентностей, методичне та змістове наповнення цього процесу, визначення місця та функції викладача і студентів у ньому.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Н. Т. Ценности образования, новые технологии и неясные формы знания / Н. Т. Абрамова // Вопросы философии. – 1998. – № 6. – С.58-65.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 332 с.
3. Закон «Про національну програму інформатизації» / Закон // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1998. – № 4. – С.3-11.
4. Петухова Л. С. Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища: монографія дис. На здобуття ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / Л. С. Петухова. – Херсон: Айлант, 2007. – 200 с.: іл.

*О. С. Белякова,
аспірант,*

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Стаття присвячена обґрунтуванню місця і значення загальнокультурної підготовки майбутнього вчителя як цілісного процесу, що являє собою взаємодію суб'єктів освітнього процесу у вищих педагогічних навчальних закладах

Данная статья посвящена обоснованию места и значения общекультурной подготовки будущего учителя как целостного процесса, который представляет собой взаимосвязь субъектов образовательного процесса в высших педагогических учебных заведениях

This article is devoted to the substantiate of place and value of the general cultural preparation of future teacher as an integral process which is represented by the intercommunication of subjects of educational process in higher pedagogical educational establishments

Актуальність проблеми. В умовах перетворень, що торкаються всіх галузей життя нашого суспільства, розвитку процесів інтеграції України у світове співтовариство загальнокультурна підготовка студентів педагогічних університетів, що є однією з базових основ професійної культури фахівця, здобуває особливе значення. Сучасний учитель повинен не тільки володіти розвиненою загальною культурою, але й бути готовим до реалізації загальнокультурної підготовки учнів. Необхідні для цього особистісні характеристики не можуть виникнути стихійно, навпроти, їх необхідно ви-

робляти спеціальними засобами в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя.

Суттєва зміна умов життя суспільства, орієнтирів культурного виховання підрастаючого покоління потребує критичного переосмислення системи підготовки у навчальних закладах, що обумовлює необхідність докорінного перегляду здобутків вітчизняної науки, практики освіти, в тому числі питань загальнокультурної підготовки студентів. Успіх перебудови всієї системи педагогічної освіти значною мірою залежить від підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів, на яких покладено функцію підготовки до життєдіяльності представників майбутнього суспільства. Багато в чому саме від сучасного вчителя залежить рівень культури його учнів. Саме тому завданням кожного педагога є розвивати у дітей любов до прекрасного, щоб воно активно входило до життя і викликало б у дітей відповідний потяг створювати прекрасне для оточуючих, надавати дитині всі ті вміння і навички, котрі допомогли б здійснити прекрасне на практиці, в житті, в побуті, в поведінці.

Проте в процесі підготовки сучасного вчителя в умовах вищого педагогічного навчального закладу часто ігнорується загальнокультурний компонент, незважаючи на те, що й в Законі України «Про освіту» наголошується на необхідності педагогу і в подальшій професійній діяльності підвищувати рівень загальної культури [2].

У зв'язку з цим, метою статті є теоретичне обґрунтування місця і значення загальнокультурної підготовки майбутнього вчителя як цілісного процесу, складника професійної підготовки в умовах вищого педагогічного навчального закладу

Виклад основного матеріалу. Перехід до нової концепції вищої освіти в Україні, пов'язаний з виконанням умов Болонської конвенції, не може не привести до істотних змін у сформованій системі поглядів на процес професійної підготовки студентів українських педагогічних університетів – майбутніх учителів. Актуальними стають такі аспекти загальнокультурної підготовки студентів, як підготовка до реалізації міжкультурних відносин і адаптації до нових умов під час продовження (або отримання) освіти в іншій країні; підготовка викладачів і студентів українських педагогічних університетів до реалізації міжкультурних взаємин із представниками інших народів в умовах української дійсності; створення світоглядної бази для збереження української ментальності, патріотизму під час продовження (або отримання) освіти в інших країнах.

Теоретичним підґрунтям побудови загальнокультурної підготовки майбутнього вчителя є наукові праці В. М. Гриньової [1], Т. В. Іванової [3], Н. Б. Крилової [4], А. С. Макаренка [5] та інших.

Аналіз наукових джерел дослідників проблеми дозволяє визначити загальнокультурну підготовку студентів педагогічного вищого навчального закладу частиною системи його професійної підготовки, водночас

складною підсистемою, цілісність якої забезпечується інтеграцією її компонентів.

Слід відзначити, що організація загальнокультурної підготовки майбутніх учителів залишається ще на недостатньому рівні, що зумовлене, на нашу думку, кількома чинниками. По-перше, недостатньо уваги приділяється загальнокультурній підготовці через традиційну пріоритетність фахової підготовки над гуманітарною, що останнім часом стає ще більш вагомю. По-друге, спостерігається недооцінка значення загальнокультурної підготовки в навчально-виховному процесі педагогічних університетів. По-третє, пріоритетністю навчального процесу над виховним. По-четверте, формальним підходом до організаційно-виховної роботи з боку викладачів та кураторів щодо загальнокультурної підготовки студентів – майбутніх вчителів.

Розкриття можливостей загальнокультурної підготовки майбутніх учителів у вирішенні завдань професійної підготовки забезпечується реалізацією її функцій, які умовно можна поділити на внутрішні й зовнішні. Перші відбивають можливості цілісної системи професійної підготовки в умовах вищого навчального закладу, взаємозв'язок і взаємозалежність її окремих компонентів, інші – виражають відношення даного напрямку підготовки до інших компонентів системи професійно-педагогічної підготовки, їхню взаємодію.

Серед зовнішніх функцій загальнокультурної підготовки майбутніх учителів відносять трансляційну (передача й забезпечення усвідомлення культурних здобутків прийдешніх поколінь), аксіологічна (формування ціннісного ставлення до культури й її проявів) й інтегруюча функції. До внутрішніх функцій загальнокультурної підготовки майбутніх учителів слід віднести пізнавальну, перетворювальну, діяльнісну. Реалізація у взаємозв'язку і єдності визначених функцій загальнокультурної підготовки як частини системи професійної підготовки майбутніх учителів забезпечує її стійкість і успішний розвиток.

Слід відзначити, що, на жаль, у сучасних умовах у переважній більшості абітурієнтів педагогічних університетів відсутні науково обґрунтовані знання, уміння, навички, переконання про зміст і сутність педагогічної діяльності. Вони, як правило, не є орієнтованими й мотивованими на отримання освіти в галузі педагогічної професії, не відчувають покликання займатися саме цим видом професійної діяльності. Під час вибору вищого навчального закладу майбутні студенти орієнтуються, насамперед, на інтерес до відповідної галузі науки, а вже потім – на наявні буденно-повсякденні явлення про майбутню педагогічну професію. Реальна самооцінка своїх педагогічних здібностей відсутня або відсувається на другий план.

Разом з тим, не можна також стверджувати про сформовану професійно-педагогічну позицію у випускників педагогічних університетів, у тому числі й загальнокультурну як основу для педагогічної діяльності,

становлення й розвиток якої здійснюються в навчальному процесі у вищому навчальному закладі. Саме під час професійної підготовки особистісний світогляд молоді людини закріплюється, набуває стабільності, інтенсивно розвивається.

Можливості педагогічного впливу на особистісний світогляд майбутнього вчителя обмежені цілою низкою чинників, враховуючи й строки навчання у вищому навчальному закладі. Тому одним з найважливіших завдань загальнокультурної підготовки майбутнього вчителя є досягнення такого результату, що забезпечував би йому здатність до прогресивного саморозвитку загальної культури й після закінчення університету.

Таким чином, через систему загальнокультурної підготовки відбувається реалізація основної мети педагогічного процесу в педагогічному університеті (всебічний і гармонійний розвиток особистості) і конкретних цілей і завдань підготовки майбутнього вчителя до професійно-педагогічної діяльності. Оскільки загальнокультурна підготовка пов'язана не тільки з розвитком готовності студентів до ефективної самостійної педагогічної діяльності, але й впливає на їхній особистісний розвиток.

Загальнокультурна підготовка студентів педагогічного університету здійснюється безпосередньо (при впливі на особистість) і опосередковано (через процес професійно-педагогічної підготовки). Культурологічні знання становлять основу знань людини про навколишній світ, її поглядів і переконань. Можна виділити різні джерела їх одержання – як зовнішні, так і безпосередньо пов'язані з освітнім процесом у педагогічних університетах. Однак для формування культурологічних відносин тільки знань виявляється недостатньо, необхідно, щоб отримана інформація, з одного боку, закріпилася у вже існуючій системі загальнокультурних знань, а з іншого боку, була усвідомлена, суб'єктивована, «пережита» людиною, тільки після цього вона привласнюється особистістю. Ставлення особистості до культурологічних знань формується й виявляється в діяльності, причому ступінь активності особистості свідчить про значимість певного об'єкта або явища для особистості. Відношення, що сформувалося у людини до певних об'єктів дійсності як особистісно значущих опредмечується нею й виявляються надалі в судженнях, почуттях, вчинках.

Таке трактування процесу усвідомлення культурологічних знань через формування ставлення до них дозволяє виділити загальні завдання загальнокультурної підготовки майбутніх вчителів в освітньому процесі педагогічних університетів: забезпечення майбутніх учителів загальнокультурними знаннями; формування системи ціннісних орієнтацій; створення умов для розширення досвіду культурологічної діяльності. Виконання цих завдань припускає їх конкретизацію в практичній діяльності професорсько-викладацького складу всіх кафедр педагогічного університету.

Пріоритетним напрямом в організації загальнокультурної підготовки студентів в умовах вищого педагогічного навчального закладу є: індивіду-

альний підхід до кожної особистості студента, стимулювання їхніх внутрішніх зусиль до загальнокультурного саморозвитку.

Широкі можливості організації й забезпечення загальнокультурної підготовки студентів вищого педагогічного навчального закладу закладені у змісті дисциплін гуманітарного циклу («Філософія», «Культурологія», «Українська мова», «Іноземна мова» тощо), вивчення яких забезпечує прилучання студентів до загальнолюдських цінностей, сприяє формуванню світогляду. Вивчення психолого-педагогічних дисциплін також має потенціал, використання якого сприяє підвищенню рівня загальної культури. Організація самостійної і виховної роботи студентів забезпечує створення умов для розширення досвіду їхньої культурологічної діяльності. Під час педагогічної практики майбутні вчителі мають можливості для апробування й власних культурологічних знань, формування умінь здійснювати формування загальної культури учнів.

Висновок. Отже, організація загальнокультурної підготовки студентів – майбутніх вчителів як складник його професійної підготовки в умовах вищого педагогічного навчального закладу вимагає підвищеної уваги з боку науковців щодо пошуку ефективних методів її здійснення, створення умов для підвищення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Гриньова В. М. Педагогічна культура майбутнього вчителя: Навчальний посібник для студентів, викладачів та вчителів / Валентина Миколаївна Гриньова. – Харків: ХДПУ, 1996. – 104 с.
2. Закон України «Про освіту» // Голос України. – 1996. – 25 квіт.
3. Иванова Т. В. Педагогические основы культурологической подготовки будущего учителя. Автореф. дисс... докт. пед. н./ Т. В. Иванова. – Волгоград, 2002 – 38 с.
4. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста: Метод. пособие /Н. Б. Крылова, – М.: Высш. шк., 1990.- 142 с.
5. Макаренко А. С. Избранные сочинения: в 8 т. / Антон Семенович Макаренко. – М.: Педагогика, 1984. – Т. 3. – 512 с.

*Д. І. Демченко,
пошукувач,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Стаття присвячена висвітленню педагогічної умови забезпечення ефективності формування іншомовної професійної компетентності майбутніх представників юридичної професії в процесі їхньої професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу